

Region
**Humpolecko
a Pacovsko**

Region

Humpolecko a Pacovsko

Církevní památky

Díla umělců

Stopy slavných osobností

Zámek

Muzea a galerie

Rozhledny a vyhlídková místa

Městská památková zóna

Sochařská a drobná architektura

Zajímavosti a unikáty

Technická památka

Hrad

Zřícenina

Židovské památky

Vesnická památková zóna

Lidová architektura

Natura 2000

Zvláště chráněná území

Pacov

Městská památková zóna

Město Pacov bylo založeno začátkem 14. století na svahu kopce na pravidelném půdorysu kolem čtvercového náměstí, kterému dnes dominují zámek s kostelem sv. Václava a gotický chrám sv. Michaela. K návštěvě zve městské muzeum Antonína Sovy, které kromě expozice věnované slavnému rodákovi, nabízí i historickou expozici Pacovska, jejíž součástí jsou mimo jiné dokumenty, vztahující se k prvním mezinárodním motocyklovým závodům na Pacovském okruhu v roce 1906.

Pacov

Zámek

Na výšině nad severní stranou náměstí stál původně hrad, později upravený na zámek a pak přestavěný bosými karmelitány na klášter, k němuž přistavěli kostel sv. Václava. Po zrušení řádu za josefinských reform se zámek opět stává sídlem zdejší šlechty (rodiny Weissů z Tessbachu). Stavební úpravy po požáru v 18. století probíhaly patrně pod vedením významného stavitele Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

Kostel sv. Michaela

Návštěvníky tohoto historického městečka již z daleka vítá gotický chrám sv. archanděla Michaela s vysokou štíhlou bílou věží. Pozdně gotická hvězdová klenba hlavní lodi byla zřejmě počátkem 16. století zaklenuta na osmiboký pilíř. Renesanční kruchta umístěná po 3 stranách hlavní lodi je zdobena malbami starozákonních a novozákonních výjevů.

Humpolec

Kostel sv. Mikuláše

Původně plánovaná trojlodní stavba s transeptem nebyla z finančních důvodů dostavěna. Objekt následně prošel výraznými stavebními úpravami, z nichž nejvýznamnější byla přestavba Jana Blažeje Santiniho v letech 1721–1722. Realizaci slavného architekta však na konci 19. století překryla novogotická přestavba. Z věže se dnes nabízí pěkný výhled na město a okolí.

Toleranční modlitebna

🏠 Jedna z nejstarších tolerančních modliteben na našem území byla postavena v letech 1785–1788 dle regulí tolerančního patentu vydaného Josefem II. v roce 1781. Interiér kostela, zcela v duchu pravidel evangelické církve augšpurského vyznání, je prostý až strohý. Pozornost na sebe strhává oltář, který byl roku 1814 vyroben ve spolupráci truhláře Wagnera a malíře Výtiska.

HLINÍKÁrium

🏠 „Hliník se odstěhoval do Humpolce!“
Tuhle větu zná jistě mnoho nejen filmových fanoušků. A i když Hliníka nikdo nikdy neviděl, stal se natolik slavným, že mu v Humpolci vděční spoluobčané postavili pomník. A otevřeli mu také muzeum HLINÍKÁrium.

Muzeum dr. Aleše Hrdličky

🏠 Muzeum dr. Aleše Hrdličky, které sídlí v nenápadné klasicistní budově, patří k nejstarším na Vysočině. Dnes se věnuje převážně osobnosti humpoleckého rodáka dr. Aleše Hrdličky, ale nabízí i několik dalších zajímavých expozic, z nichž jedna je věnována i Gustavu Mahlerovi. Od července 2009 láká do muzea převážně malé návštěvníky také expozice loutek. Kromě seznámení s historií humpoleckého loutkářství si v hracím koutku mohou sami divadlo zahrát.

Osobnosti

Kaliště

Rodný dům Gustava Mahlera

 Světoznámý skladatel se narodil roku 1860 v obci Kaliště, ovšem už o rok později se rodina přestěhovala do Jihlavy. Dům potom sloužil jako zájezdní hostinec a v průběhu 20. století značně zchátral. Rekonstrukce v letech 1997–2000 jej proměnila v důstojné hostitelské místo mahlerovských hudebních slavností „Hudba tisíců“, které jsou zde pořádány od roku 1996.

Lukavec

Památník Antonína Sovy

  Koncem 18. století byl v malebném prostředí zámeckého parku postaven šestiboký dvouposchodový klasicistní altán neobvyklého tvaru, nazývaný „Hříbek“. V polovině 19. století zde pobývala rodina básníka Antonína Sovy, jenž v Lukavci prožil dětství a mládost. V altánu se dnes nachází stálá expozice věnovaná životu a dílu tohoto básníka.

Těchobuz

Galerie Bernarda Bolzana

  Budova z první poloviny 19. století, původně užívaná jako zámecká sýpka, dnes slouží ke galerijním a kulturním účelům. Galerie nese název po významném mysliteli 19. století, Bernardu Bolzanovi, který pobýval v letech 1823–1841 na místním zámku.

Židovské památky

Humpolec

Synagoga

 Synagoga stojí uprostřed židovské čtvrti, kterou tvořilo původně asi 30 domů. Stavba byla započata na základě povolení majitele herálecko-humpoleckého panství Jakuba Nefferzerna z roku 1760. Současnou novogotickou podobu jí vtiskla až přestavba z roku 1860, kdy v ní našel místo i byt rabína, ženská galerie a rituální lázeň „mikve“. V roce 1952 zakoupila synagogu od židovské náboženské obce Církev československá husitská, která ji užívá dodnes.

Židovský hřbitov

 Místní židovský hřbitov byl založen počátkem 18. století a využívaly jej židovské obce ze širokého okolí – Lipnice, Kaliště, Želiv i Věž. Je zde tedy pochováno několik významných osobností z regionu, například prarodiče hudebního skladatele Gustava Mahlera či dědeček spisovatele Franze Kafky. Cenných náhrobků barokního i klasicistního typu se tady dochovalo dohromady asi tisíc.

Lukavec

Židovský hřbitov

 Hřbitov byl založen nejpozději v první třetině 18. století, pravděpodobně však již mnohem dříve. Nejstarší datovaný náhrobní kámen je z roku 1725. Na hřbitově se nachází kolem stovky náhrobků a jednoduchá márnice. Hřbitov je asi 250 m severně od náměstí, obklopený zahradami a jinými soukromými pozemky, a je poněkud obtížné se na něj dostat. Přístupová cesta z jihu byla vytvořena až v roce 2003.

Pacov

Židovský hřbitov

 Židovský hřbitov byl založen v roce 1680, nejstarší dochované a čitelné náhrobků pocházejí však z roku 1796. Poslední pohřeb se uskutečnil ještě roku 1969. Celkem je na hřbitově možné nalézt asi 300 náhrobních kamenů barokního a klasicistního typu. Podle židovských tradic se jednou pohřbené tělo již nesmí ze země vyjmout. Když je tedy hřbitov naplněn, na staré hroby se navrší zemina a další hroby jsou kladeny do vrstev na staré. To je i případ pacovského hřbitova, který je takto v severovýchodní části nasypaný, a náhrobků jsou vsazeny do opěrné zdi.

Rozkoš u Humpolce

Zřícenina hradu Orlík

Hrad, založený v poslední třetině 14. století, představuje zástupce tzv. blokové dispozice, přičemž jeho extrémně miniaturní rozměry způsobily, že věž musela ztratit svou obytnou funkci a stala se bergfritem – věží útočištnou. V případě ohrožení poskytovala obyvatelům hradu poslední útočiště, v případě míru ovšem k obytným účelům nesloužila. Dnes je hrad ve vlastnictví města Humpolec, které zde provádí obnovu a hrad je v sezóně přístupný veřejnosti.

Kámen

Hrad Kámen

První písemná zmínka o hradu Kámen je z roku 1316. Rozsáhlé skalisko, na kterém je hradní komplex vybudován, mu určilo i jméno. Krutá pověst o třech pannách a mrtvém dítěti, která se o hradě vypráví, by mohla někoho od návštěvy gotického hradu odradit. Útlocitný návštěvník by se ale připravil o návštěvu unikátního muzea motocyklů, o možnost prohlédnout si, jak se zde bydlelo v 19. století či o středověkou atmosféru starého paláce.

Sakrální architektura

Vyklantice

Kostel sv. Jana Nepomuckého

Kostel centrálního půdorysu pochází z roku 1728 a byl vystavěn z iniciativy hraběte Jáchyma Harracha. Architektonický návrh vypracoval pravděpodobně architekt Kilián Ignác Dientzenhofer, i když některá literatura uvádí neméně slavného architekta Jana Blažeje Santiniho.

Řečice

Kostel sv. Jiří

Jedná se o opevněný kostel z poloviny 14. století, s dodnes patrným obranným valem. Intaktně zachovalá středověká stavba s nepatrnými pozdějšími barokními úpravami ukrývá v interiéru soubor středověkých nástěnných maleb. Spolu s kostelem sv. Martina v Dolním Městě a s kostelem sv. Markéty v Loukově se řadí do skupiny tzv. podlipnických gotických kostelů.

Želiv

Premonstrátský klášter s kostelem Narození Panny Marie

Národní kulturní památka

Želivský klášter s kostelem Narození Panny Marie byl založen v roce 1139 knížetem Soběslavem I. a jeho ženou Adlétou pro sázavské benediktiny. V roce 1148 pak byl obsazen premonstráty ze Steinfeldu.

Současný vzhled kláštera je výsledkem mnoha pozdějších přestaveb. Kostel v letech 1713–1720 ve stylu barokní gotiky obnovil významný stavitel J. B. Santini. Od roku 1991 slouží klášter opět premonstrátům a budovy jsou postupně opravovány.

Návštěvníkům je v rámci prohlídky umožněno seznámit se s historií kostela Narození Panny Marie, konventu, prelatury, opatství a Trčkova hradu. Provoz obnovil i klášterní pivovar.

Dřevěné zvonice

Zvoničky v obcích plnily funkci zvukového znamení. Hromadné zřizování zvoniček vyvolal tzv. „ohňový“ patent, který roku 1751 vydala Marie Terezie. Ten nařizoval, aby v každé obci byl zvon, který by upozorňoval na případný požár.

Ježov

Zvonice

 Zvonice na první pohled zaujme otevřeným zvonovým patrem ukončeným nízkou, šindelem pokrytou stanovou střechou, která celou stavbu výrazně přesahuje. Spodní plášť stavby ve tvaru komolého jehlanu je zajímavě zvlněn do šestibokého tvaru. Uvnitř zvonice je zavěšena trojice zvonů pocházejících z 16.–17. století.

Řečice

Zvonice

 Polozděná zvonice pozdně gotického tvarosloví je vestavěna do severovýchodního rohu ohradní hřbitovní zdi u kostela sv. Jiří. Jedná se o čtyřbokou zvonici s vloženou vzpěradlovou konstrukcí ve zvonovém patře.

Lhotice

Zvonice

 Svůj ojedinělý vzhled získala zvonice do-
datečným zřízením vazby pro třetí malý
zvonek, jež byla připojena zvenčí k se-
verní trojúhelníkové vazbě a vytvořila tak nepravidelnost hmoty. Původně se ve zvonovém patře nacházely pouze dva zvony nesoucí letopočty 1543 a 1560. Dřevěná zvonice je významnou součástí hřbitovního areálu.

Petrovice u Humpolce

Zvonice

 Zvonička na návsi pochází z 1. poloviny 19. století a její konstrukce dodnes nutí obdivovat dovednost našich předků.

Lidová architektura

Pacov

Lidová architektura

Ve zdejší lokalitě je patrný silný vliv jihočeské a středočeské lidové architektury. Na předměstí, které má vesnický charakter, převládají zděné stavby s bohatě zdobeným průčelím.

Zhoř

Vesnická památková zóna

Malá vesnička Zhoř na úbočí kopců je dnes součástí města Pacov. Její název je odvozen od slova „shořet“; osada zřejmě vznikla na místě, kde byla půda k obdělávání získána pálením porostů a celých lesů. Uprostřed návsi se nachází hřbitovní kostel Nanebevzetí Panny Marie s volně stojící věží a pozdně barokní fara. Zástavbu vesnice tvoří okapově i štítově orientované uzavřené usedlosti.

Humpolec

Dům č. p. 338

Historicky cenný objekt z konce 18. století, tzv. Nápravnikovo stavení je součástí původní zástavby čtvrti zvané Zichpil. V této čtvrti stávaly menší roubené nebo částečně roubené domky chudého obyvatelstva. Bydleli zde většinou drobní řemeslníci a námezdní síly. Dům je posledním příkladem původní zástavby.

Technické památky

Sedlice

Vodní nádrž

Přehradní nádrž Sedlice, nacházející se na řece Želivce, byla zbudovaná v letech 1921–1927. Nad vodním dílem se klene desetiobloukový kamenný most postavený v roce 1927 firmou Ing. Hlava a Kratochvíl, který je ukázkou znamenitého kamenického díla v době, kdy železobeton v mostním stavitelství začal definitivně nahrazovat kámen.

Vojslavice

Vojslavický most

Nad údolím řeky Želivky zatopeném přehradou se klene technická zvláštnost – dvouúrovňový most. Nad původním železobetonovým mostem z roku 1942, který nevyhovoval potřebám dálničního provozu, byl vystavěn v letech 1975–1976 nový ocelový dálniční most.

Želivka

Evropsky významná lokalita Natura 2000

Regionem Humpolecka prochází rozsáhlá evropsky významná lokalita Želivka, která je součástí sítě evropsky významných území Natura 2000. Lokalita je tvořena vodní nádrží Švihov, neboli Želivka a přiléhajícími hadcovými bory. V přehradě žije velká populace bolena dravého, ve štole v hrázi zimuje kolonie netopýra černého a ve specifickém společenstvu hadcových borů můžeme najít mimo endemické kuřičky Smejkalovy řadu dalších vzácných druhů. Celé území leží na ploše okresů Benešov, Kutná Hora, Havlíčkův Brod a Pelhřimov u dálnice D1, která přímo protíná hadcový masív.

Martinický potok

Evropsky významná lokalita Natura 2000

Martinický potok v hlouběji zařízlém nivním údolí protéká zemědělskou krajinou s menšími lesními komplexy. Na dlouhém úseku zde žije početná populace vranky obecné a další druhy chráněných a ohrožených živočichů.

Zachovalý tok hostí silnou populaci vranky obecné. Břehové porosty meandrujícího potoka tvoří zejména olše lepkavá, jasan ztepilý a vrba křehká. V navazujících kulturních nivních loukách dominuje zejména psárka luční. Vedle vranky se zde vyskytuje početná populace stěvle potoční, hrouzek obecný, mřenka mramorovaná. V dolním úseku žije populace velevruba tupého a silná populace škeble říční. V horním úseku žije rak říční. Celý úsek obývá vydra říční.

Rybník Pařez

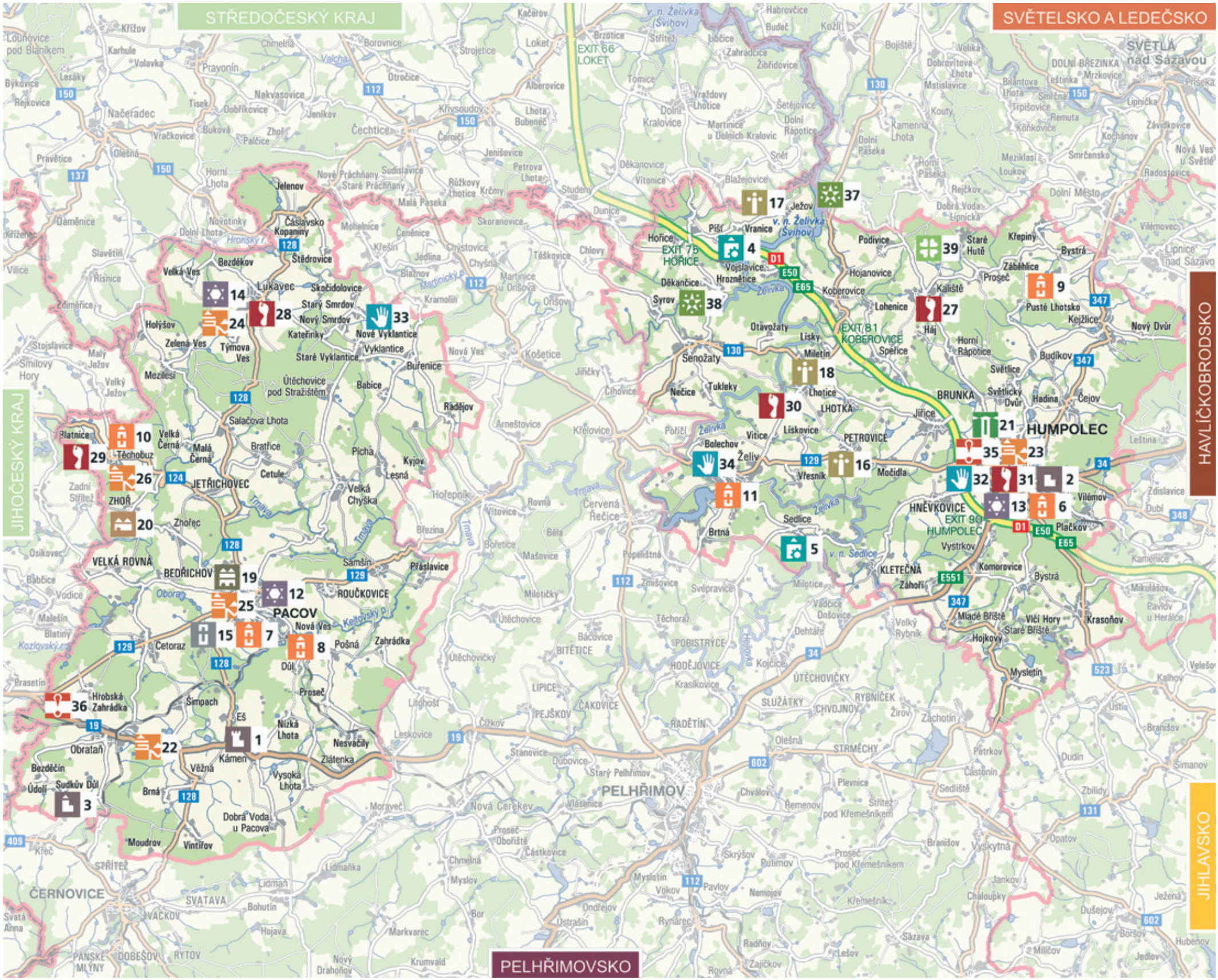
Přírodní rezervace

Rybník Pařez v údolí Meziklaského potoka nedaleko obce Kaliště na Humpolecku s mokřadními rašelinnými společenstvy na březích rybníka, s výskytem řady zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů je jedinou lokalitou kriticky ohrožené třtiny nachové, která zde byla nalezena jako nový druh pro flóru naší republiky. Tu jako nový druh flóry pro republiku objevil v roce 1974 brněnský botanik dr. Miroslav Smejkal.

Region Humpolecko a Pacovsko

1:150 000
 0km 2km 4km 6km 8km 10km

	Církevní památky		Městská památková zóna		Hrad		Natura 2000
	Díla umělců		Sochařská a drobná architektura		Zřícenina		Zvláště chráněná území
	Stopy slavných osobností		Zajímavosti a unikáty		Židovské památky		
	Muzea a galerie		Technická památka		Vesnická památková zóna		
	Rozhledny a výhledová místa		Tvrz		Sepulkrální architektura		

34. **Želiv**
Jan Blázej Santini Alchel (architekt, tvůrce barokní gotiky)
 premonstrátský klášter s kostelem Narození Panny Marie – stavební úpravy
 49°31'46.856"N, 15°12'54.437"E

35. **Zajímavosti a unikáty**

36. Pomník Hlinskovi, Humpolec 49°32'36.00"N, 15°21'25.00"E

37. Úzkokolejka Jindřichův Hradec – Obrataň 49°25'49.126"N, 14°55'34.879"E

Natura 2000

38. Želivka 49°39'17"N, 15°14'13"E

39. Martinský potok 49°34'47"N, 15°11'52"E

Zvláště chráněná území

39. Přírodní rezervace Rybník Pátek 49°36'22.438"N, 15°19'5.811"E

21. **Rozhledny a vyhlídková místa**
 Věž kostela sv. Mikuláše, Humpolec 49°32'29.49"N 15°21'34.19"E

22. **Galerie, muzea, pamětní síně**
 Muzeum izolátorů ableskojístek ve Dvořišti 49°25'32.751"N, 14°58'33.422"E

23. Muzeum dr. Aleše Hrdličky v Humpolci 49°32'28.485"N, 15°21'34.966"E

24. Hliničkárium v Humpolci 49°32'25.336"N, 15°21'42.705"E

25. Památník Antonína Sova v Lukavci 49°33'50.298"N, 14°59'8.001"E

26. Městské muzeum Antonína Sova v Pacově 49°28'18.268"N, 15°02'6.688"E

27. **Stopy slavných osobností**
 Galerie Bernarda Bolzana Těchobuz 49°30'33.489"N, 14°55'42.235"E

28. **Kalíšťe**

27. **Gustav Mahler (hudební skladatel, dirigent)**
 rodný dům č. p. 9 (pamětní deska) 49°35'32.502"N, 15°18'19.509"E

29. **Těchobuz**
 místo pobytu (dětsví a mládost) – aItan Hrdibek (muzeum) 49°33'50.298"N, 14°59'8.001"E

30. **Bernard Bolzano (matematik, filozof, teolog)**
 místo pobytu - zámek (v záměcké sýpce - Galerie Bernarda Bolzana) 49°30'33.489"N, 14°55'42.235"E

31. **Lhotice**
 místo pobytu (skladatel státní hymny) 49°33'34.101"N, 15°14'56.419"E

32. **Humolec**
 místo pobytu (antropolog a lékař) 49°32'28.485"N, 15°21'34.966"E

33. **Dla umělců**
 Muzeum Dr. A. Hrdličky (expozice) 49°32'28.485"N, 15°21'34.966"E

34. **Josef Gočár (architekt)**
 vila Otakara Meda (Tyršovo nám. 800) 49°32'15.519"N, 15°21'13.077"E

35. **Vykřantice**
 kaple sv. Anny 49°33'46.689"N, 15°3'23.312"E

Vybrané turistické zajímavosti regionu

Hrady

1. Hrad Kámen, Kámen 49°25'27.576"N, 15°0'50.784"E

Zříceniny

2. Zřícenina hradu Orlík, Rozkoš u Humpolce 49°32'40.591"N, 15°22'56.991"E

Tvrze

3. Tvrz Sudkův Důl 49°24'19.17"N, 14°55'37.346"E

Technické památky

4. Vojslavický most, Vojslavice 49°35'45.719"N, 15°12'25.698"E
5. Vodní nádrž Sedlice 49°30'31.766"N, 15°16'27.688"E

Církevní památky

6. Toleranční modlitebna, Humpolec 49°32'20.546"N, 15°21'42.073"E
7. Kostel sv. Michaela, Pacov 49°28'21.323"N, 15°0'11.727"E
8. Kostel sv. Bartoloměje, Pošná 49°27'31.689"N, 15°2'24.361"E
9. Kostel sv. Jiří se zvonící, Řečice 49°36'10.156"N, 15°22'24.077"E
10. Kaple sv. Jana Nepomuckého s márnící, Těchobuz 49°30'47.363"N, 14°55'40.35"E
11. Premonstrátský klášter s kostelem Narození Panny Marie, Želiv 49°31'46.856"N, 15°12'54.437"E

Židovské památky

12. Židovský hřbitov, Pacov 49°28'30.68"N, 15°0'38.264"
13. Židovský hřbitov, Humpolec 49°32'30.536"N, 15°22'17.701"E
14. Synagoga, Humpolec 49°32'19.583"N, 15°21'36.766"E
15. Židovský hřbitov, Lukavec 49° 34' 05.37"N,14° 59' 26.37"E

Sepulkrální architektura

15. Vojslavický hřbitov Ondřejov, Pacov 49°27'22.92"N, 14°59'12.263"E

Sochařská a drobná architektura

16. Brzdné znamení, Petrovice u Humpolce 49°32'22.719"N, 15°17'2.145"E
17. Dřevěná zvonice Petrovice u Humpolce 49°32'32.583"N, 15°16'47.037"E
18. Zvonice, Ježov 49°36'46.922"N, 15°14'5.761"E
19. Zvonice, Lhotice 49°33'34.328"N, 15°14'56.333"E

Městská památková zóna

19. Městská památková zóna Pacov 49°28'20.627"N, 15°0'7.95"E

Vesnická památková zóna

20. Vesnická památková zóna Zhoř (Pacov) 49°29'41.657"N, 14°56'29.016"E

www.dedictvivysociny.cz

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

ROP
Jihovýchod

Kraj **Vysočina**

Investice do vaší budoucnosti. Spolufinancováno Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj a krajem Vysočina.

Vydal: Krajský úřad kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, květen 2011, Žižkova 57, 587 33 Jihlava, tel.: 564 602 111, www.kr-vysocina.cz

Neprodejné.